

A megöregedés is egy életfeladat,
mint a meghalás is.
A születés beteljesülése.
(Willigis Jäger, 1925-2020)

Kedves Zen-Barátaim!

Amint nemrég megnyitottam az e-mail-fiókomat, egy különös hírre bukkantam. Egy régi kollégám és barátom küldte. Egy Dashi-Dorzhó Itigilow nevű buddhista szerzetesnek, a Szovjetunióban élő buddhisták burjátföldi vezetőjének a története volt. A szerzetes megbízta követőit, hogy 30 évvel halála után ássák ki a holttestét. Itigilow 1927-ben halt meg, lótuszülésben meditálva. Egy faládjában temették el és 1955-ben exhumálták. A jelenlévők meglepetésére, a mestert meditációs tartásban ülve, testileg sértetlen állapotban találták. A kommunista kormány buddhizmussal szembeni kritikus magatartása miatt a csodát eltitkolták. Csak 2002-ben történt egy nyilvános exhumálás. A tudomány a mai napig okoskodik a csukott szemmel ülő halott rendkívüli állapotán, miközben az egész világról jövő zarándokok látogatják a szentet. Sokan azt hiszik, hogy nem is halt meg, hanem mély meditációban, egyfajta szunnyadó állapotban, mint a medve téli álomban, tovább él. Mivel a barátom tudta, hogy én meditálok, úgy gondolta, hogy érdekelni fog a történet. Igen, valószínű feltételezte, azok véleményéhez fogok csatlakozni, akik azt hiszik, hogy itt parapszichológiai erők működnek.

Mint emberek szembesülünk a problémával: egy életen át rohanunk, hogy ezt vagy azt a célt elérjük, legyen az elismerés, támogatás, bizonyos képességek, testi erő, egészség vagy anyagi javak megszerzése. El is érjük esetleg őket, de az út végén, amikor elérkezik a halál, mindent elvesztünk. És ehhez kapcsolódik teljesen érthetően a sóvárgó kívánság, az életet az elért sikerekkel nem feladni, hanem a halhatatlanságot elérni... és minden valláson keresztül felhangzik a halál legyőzésének ígérete. A kereszténység néhány nap múlva ünnepli a húsvétot, Jézus feltámadásának ünnepét és általa a reményt egy halál utáni életre. Hogyan lehet ezt értelmezni?

Az értelmünk kategóriákban és ellentétekben gondolkodik, így vagy úgy, ez vagy az, fönt vagy lent, ideát vagy odaát, időben vagy örökké, élet vagy halál és így tovább. A valóságnak egy másfajta érzékelését el sem tudjuk képzelni. Ez az a szemüveg, amellyel átfutunk az életen, legalábbis eddig ez így maradt fenn az evolúció során. Hogy mi fog történni a továbbiakban az emberiséggel, az a következő évszázadokban fog megmutatkozni. Másrészt viszont ez a szemléletmód - és ezt mindenki felismerheti, aki őszinte szívvel körülnéz – emocionális bonyodalmaknak a forrása, mondhatnánk, szinte egzisztenciális zsákutca. Nem utolsósorban ez a kérdés is feltevődik:

Miért gyűjtök egy életen át különböző javakat, legyenek azok szellemi vagy anyagi jellegűek, ha végül is elvesztem azokat? Itt is megjelenik az ellentét: ami az egyik oldalon nyereség, a másikon veszteség, ami az egyik oldalon élet, a másikon halál. A „normális” emberi értelem számára összeegyeztethetetlen ellentmondás.

A buddhizmusból merítő zen-gyakorlás célja, ebből az ellentétekre alapuló vagy-vagy látásmódból kilépni. Itt nem egy értelmi felismerésről, egy új filozófiai szemléletről van szó, hanem egy szívből megélt valóságról, egy mély spirituális élményről, amely túllép a hétköznapi gondolkodáson. Ez nemcsak a zenre, hanem más spirituális utakra is érvényes. Nikolaus von Kues keresztény misztikus például egy látásmódról, szellemi állapotról beszél, amelyet *coincidentia oppositorum*-nak, magyarul az ellentétek egybeesésének nevez. Ha az ellentétek egybeesnek, akkor a „vagy élet vagy halál” is egybeesik. A Lótusz szútra hosszúéletről szóló fejezetében Buddha következő szavait olvassuk: „Végtelen hosszú ideje elértem már a buddhaságot és mérhetetlen hosszú ideje élek itt. Halhatatlan vagyok.” A buddhista történet szerint Sziddharta Gautama, a későbbi Buddha, 29 éves korában, 2.500 évvel ezelőtt, Bodh-Ghayában, a Niranjana folyónál érte el a megvilágosodást. Akkor mondja: „Végtelen hosszú idő előtt értem el a buddhaságomat.” Megvilágosodott volt mielőtt elérte a megvilágosodást? Hogy lehet ez? Mondhatnánk: vagy megvilágosodott volt és akkor nem válhatott Bodh-Gayában Buddhává, vagy nem volt megvilágosodott és akkor nem lehetett végtelen hosszú ideje Buddha. Nem ellentmondásosak ezek az idézett szavak? A normális emberi értelem számára mindenképpen igen. Így Jézus szavai is: „Bizony, bizony mondom néktek: mielőtt Ábrahám lett, én vagyok.” (Ján. 8,58) Jézus nem Betlehemben született 2020 évvel ezelőtt? Hogyan létezett évezredekkel előtte? A megvilágosodás, illetve a feltámadás a lélekben, annak a felismerése, hogy az időbeliségben az örökkévalóság rejtőzik. Egy olyan dimenzió, amely már mindig itt volt és mindent áthat. Ezáltal az ellentétek mint „múlandó és örök”, „élet és halál”, kis emberi énünknek a határai felszakadnak és az eggyé válást az egészszel felismerjük. Hétköznapi szemüvegünk, amellyel a világot látjuk eltűnik és megnyílik egy új spirituális tér, meghal a dualitás és fölébredünk az Egyben. Keresztény értelemben „(Az ember) Ádám meg kell, hogy haljon, hogy (az időtlen) Krisztus föltámadjon, vagy a Lótusz szútra szavaival „Sziddharta Gautama felismeri, hogy mindig is Buddha volt.”

Visszatérek az elején említett történetre. Kétségtelenül csodálatos, hogy a burjátföldi buddhista szentnek, Itigilownak a holtteste oly hosszú időn keresztül épségben maradt. Különb, hogy egy alvó állapotban tovább éljen, - ami mai tudományos szemlélettel nem elgondolható, - nem célja a vallásgyakorlatnak. Ugyanez vonatkozik Jézus föltámadására is. Talán sikerül egy szép napon az orvostudománynak a halhatatlanság génjét az ember öröklődési állományába beépíteni, és az embert a haláltól megóvni.

Mindenesetre alacsonyrendű állatok, pl. férgek esetében már most is lehetséges genetikai beavatkozások által az életet meghosszabbítani. De ez a célja egy spirituális útnak? ... Nem! Itt nem a test újraélesztéséről van szó, hanem egy új tudatra való ébredésről.

Egy rendkívüli üzenet az, hogy mi, halandó emberek a véges és végtelen, élet és halál szellemi kettősségének állapotát legyőzhetjük. Elhunyt zen tanítóm Willigis Jäger, Ko-un Roshí egy borítékot hagyott hátra a következő kéréssel: „Szeretném, hogy örömnapp legyen, amikor eltemettek. Akkor visszatértem az életbe, a létbe, amibe (megjegyzés: már életünk során) beléphettünk.” Ebben a borítékban volt egy kép is, kedvenc fáinak egyikéről, egy japán juharfáról készült őszi fénykép (lásd melléklet). Emlékeztessen ez bennünket, hogy nemcsak falevél, hanem egyidőben fa, nemcsak a dualizmusban megrekedt ember, hanem Buddha is, nemcsak Ádám, hanem egyidőben Krisztus vagyunk, hogy az időbeliség magába rejti az

örökkévalóságot, hogy élni és meghalni összetartoznak, és hogy életfeladatunk, hogy ezt felismerjük.

Willigis szavaival:

A megöregedés is egy életfeladat,
mint a meghalás is.

A születés beteljesülése.

Prof. Dr. Peter Terness

teihso 2021 húsvétjára

németből fordította: Marghescuné Hunor Mária

lektorálta: Szita Anna